

Guerra amb la França revolucionària

«La Guerra Gran»

ANTONI CRUANYES BECANA

Els greus esdeveniments revolucionaris que es produïren a França aixecaren una forta polseguera a tot Europa, a Espanya i, molt particularment, a Catalunya. Conseqüència d'aquest període revolucionari francès fou el gran moviment migratori de francesos il·lustres, aristòcrates, elements de la burgesia i fins i tot del poble pla cap a casa nostra.

La influència d'aquests nouvinguts junt a la seva activitat contrarevolucionària va anar creant una opinió general i popular molt forta contra França. No en va quedar al marge l'acció dels religiosos, que van anar propagant la lluita contra els revolucionaris francesos.

Onades de fugitius, gentilhomes i camperols, nobles de la Gascunya i el Llenguadoc, oficials i soldats desertors, bisbes i sacerdots

arribaven a Catalunya enmig de moltes i complicades temptatives contrarevolucionàries fracassades.

Molts arribaven amb l'ànim de constituir una legió de voluntaris per a col·laborar en l'atac dels exèrcits europeus i el del Príncep de Condé contra París. En aquest interval va morir el capità general de Catalunya, el comte de Lacy, d'ascendència irlandesa, educat a Barcelona i molt preat pels catalans.

Al seu lloc i atès l'ambient prebèl·lic que es vivia, el substitut no podia ser altre que un militar de renom. Aquest nou nomenament va recaure en el general Ricardos, militar de fama, que va venir a Catalunya amb un exèrcit insuficient per a l'acció que es preveia.

Efectivament, a l'inici de 1793 les forces del general Ricardos van envair el Vallespir i el Rosselló i van arribar a les portes de Perpinyà que, incomprensiblement, no van ocupar. Amb l'arribada del mal temps van prendre quarters d'hivern i es van instal·lar al Voló, prop de la frontera.

En aquesta primera etapa de contínues guerres contra els francesos hi van prendre part i van

morir-hi els canetencs Salvador Colomer i Pau Tenas, mariners de l'Armada reial espanyola, morts en combat

contra naus franceses el dia 27 de juliol de l'any 1793 en aigües atlàntiques.

A partir de la primavera de 1794 les forces franceses es llençaren a l'atac i després de reconquerir el Rosselló van entrar a Catalunya, ocupant les ciutats de La Seu d'Urgell, Puigcerdà, Ripoll i Camprodon. Andorra i la Vall d'Aran també foren ocupades.

GUERRA DEL FRANCÈS

Aturades en aquest punt les activitats militars a Catalunya, el govern canviant de Madrid, presidit pel nefast Manuel de Godoy, va fer un gir favorable a l'entesa amb el nou govern francès i fruit d'aquest canvi fou el ressuscitament d'un tercer Pacte de Família amb França, com a resultat del tractat de Basilea.

Amb el pretext de combatre Portugal, que donava ajuda i empara a les forces navals angleses, els exèrcits francesos i espanyols, sota les ordres del recent nomenat Capità General dels exèrcits aliats franco-espanyols, Manel de Godoy, van entrar a Portugal, forçant-lo en poc més de setze dies a rendir-se. Aquesta breu guerra fou coneguda per «Guerra de las Naranjas».

Arribats a aquest punt es va firmar el Tractat de Fontenoy amb l'objecte de conquerir Portugal i dividir-lo en tres nous regnes: al nord Lusitània, que seria pels reis d'Etrúria; el centre pels anglesos a canvi de Gibraltar, l'illa de Trinidad i altres colònies

El General Ricardos

espanyoles en mans angleses i finalment, al sud l'Algarbe, que seria entregat al Príncep de la Pau Manuel Godoy, privat del rei Carles IV.

Aquesta campanya no es va portar a terme, ja que les contínues baralles entre el rei Carles IV i el seu fill Fernando, príncep d'Astúries, van enrarir els acords establerts, fent-los impossibles de complir.

Mentrestant grans contingents de tropes franceses s'havien establert al territori espanyol, amb base legal en allò establert al Tractat de Fointenebleau, per tal de combatre Portugal.

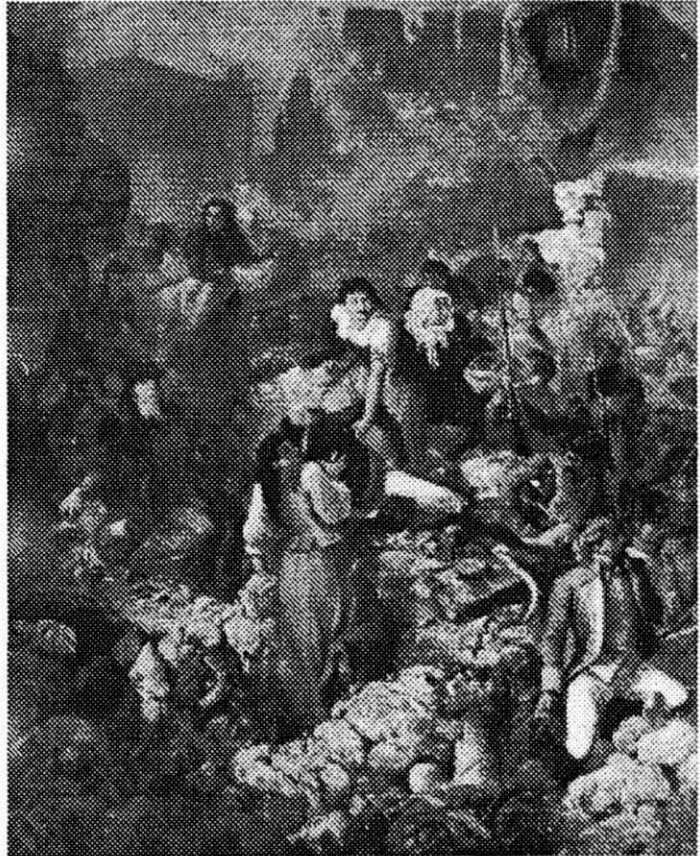
Per acabar amb les males relacions existents entre el rei espanyol i el seu fill Fernando, que entorpien els plans napoleònics, aquest va decidir substituir la família reial espanyola per inepta i corrupta, forçant l'abdicació, primer del ja rei Fernando VII i segon de l'exrei Carles. Reunits a la ciutat de Baiona els primers dies de maig de 1806, es van legalitzar els detalls de la renúncia dels Borbons a la corona d'Espanya i de tot el seu imperi colonial, a favor de l'emperador dels francesos, Napoleó Bonaparte, i aquí, davant dels representants d'aquest país, els Borbons, abandonant el seu poble, van abdicar dels seus «drets seculars i divins» a favor del francès. El mateix dia 8 de maig l'exrei Carles IV es va dirigir al «Concejo de Castilla» i a la Santa Inquisició, exhortant-los a acceptar com a «lugarteniente del Reino de España» el general Murat, cunyat de Napoleó. L'exrei Carles IV va rebre, com a compensació de la seva renúncia, el palau de Compiègne, la residència de Chambord i una pensió anual de trenta milions de rals. El príncep Fernando rebé altres compensacions menys importants, residint al palau de Valençay, portant tots dos, pare i fill, una vida monòtona i de servil submissió a l'emperador francès.

Aliades, doncs, les nacions espanyola i francesa per a la lluita contra Anglaterra, es va arribar a

produir la famosa batalla naval de Trafalgar, l'octubre de 1805, on van morir-hi dos mariners de Canet, Salvador Cabris Biera i Miquel Sans Vendrell, morts per ferides de guerra en combats preliminars.

Les forces conjuntes navals hispano-franceses van sofrir una forta derrota, que va convertir els anglesos en amos dels mars i els espanyols i catalans en els grans perjudicats en el seu comerç amb els ports americans. Ports americans que des d'aquest moment van anar-se abastint de productes anglesos i nord-americans, amb la consegüent pèrdua de quota de mercat espanyol.

La nova situació de guerra entre Espanya i França va suposar les hostilitats entre les tropes franceses, estacionades a Espanya per tal d'atacar Portugal i les espanyoles, a qui es va sumar amb gran entusiasme el paisanatge. Les necessitats militars portaren al setge de la ciutat de Girona pel general Duhesme el 20 de juny de 1808, que va trobar tanta resistència que, després d'aixecar el setge, es va retirar cap a Barcelona. Va reiniciar el setge altra vegada el 22 de juliol, aportant un exèrcit d' 11.000 soldats i trenta-cinc canons. Però altra vegada es va veure obligat a aixecar el setge i tornar a Barcelona. Enfurismat, Napoleó, pels fracassos davant de

Girona, va ordenar per tercera vegada l'assalt d'aquesta ciutat, enviant un dels millors generals, Saint Cyr. Lentament anaven caient les defenses de la ciutat, però tot i així, Girona encara resistia.

Diguesme Girona / si te ne rendirás, / Com vols que jo em rendesca / si Espanya no ho vol pas

Per tal d'acabar ja definitivament amb la resistència gironina, el general Saint Cyr fou rellevat per l'estrella dels generals francesos: el mariscal Augerau, vencedor de cent combats. Després de set mesos de resistència, els defensors gironins signaren la rendició, que es féu amb tots els honors: 1.500 defensors, espellifats, malalts i afamats desfilaren davant de les victorioses tropes franceses amb tots els honors militars de l'època. Dins la ciutat havien mort 10.000 defensors i fora, ajudant-los en la seva heroica resistència, molts voluntaris, miquelets, hi deixaren la vida. Canet també va participar activament i valentment en l'ajuda a la ciutat immortal.

Canet de Mar, com tants pobles més, va participar activament en la defensa de la pàtria i en pagà un fort tribut en vides joves. Segueix una relació de canetencs morts en accions de guerra, tant en la defensa de Girona com en d'altres llocs:

Joseph Cabot Fuster, miquelet, mort pels francesos el 15 de setembre de 1809 en un encontre armat entre les poblacions de Cassà i Caldes.

Bonaventura Pardils, miquelet, mort en el mateix encontre entre Caldes i Cassà quan tornava del setge de Girona.

Joseph Boadas Briera, miquelet, mort al setge de Girona el 14 de desembre de 1809.

Joan Tenas Fàbregas, miquelet, mort el 18 de gener de 1810, als 21 anys d'edat, al setge de Girona.

Miquel Mas Massuet, de 25 anys, mort al setge de Girona el 30 de gener de 1810.

Salvador Vendrell i Puig, de 26 anys, mort pels francesos que assetjaven Girona a les muntanyes dels Àngels, quan va entrar com a capatàs de la Brigada de Canet amb el comboi del general Blake. Testimoni d'aquesta mort va ser el Brigadier D. Joseph Carrillo Albornoz, Coronel del Regiment Infanteria de Granada.

Salvador Pujol i Barceló, jove militar mort el 1808 a les batalles d'Andalusia.

Gaspar Vila Pujadas, soldat mort a Vicennes, Delfinat de França, essent presoner de guerra, el dia 21 de maig de 1811.

Jaume Muní i Ferrer, mort pels francesos prop de la ciutat de Cadis l'any 1813, als 21 anys d'edat.

Pere Caxas, soldat de 40 anys de la 3^a C. del 2n esquadró d'Hússars de Catalunya, natural d'Albanillo de la Mancha, mort i enterrat a Canet el dia 27 d'octubre de l'any 1811, de ferides de guerra.

Andreu Mint, soldat de 30 anys, de la Companyia Fixa de les Medes, mort de ferides de guerra el 18 de novembre de l'any 1811. Enterrat a Canet.

El dia 19 de desembre de l'any 1811 va morir a l'Hospital Real de Canet un soldat a qui es coneixia per l'àlies «El Vigatà», de la 2ª Companyia del segon batalló de Fidels Manresans. Enterrat a Canet.

Isidre Bonet, mariner, mort a l'edat de 50 anys a Cadis l'any 1811, de ferides de guerra.

Joan Fernández i Josep Orenya, soldats de la 1ª Companyia del primer batalló de Girona, naturals de Taverna (Almeria), morts a l'Hospital Real de Canet el dia 29 de desembre de l'any 1811. Enterrats a Canet.

Miquel Mora i Catà, mort l'any 1813 al setge de València per les tropes franceses.

Anton Domènech, soldat de la 5ª Companyia del Regiment de Còrdova, mort i enterrat a Canet el dia 21 de novembre de 1814. També va trobar la mort un soldat francès, anomenat Jean Baptiste Lavigne, atropellat per un carro d'un comboi militar que es dirigia al setge de Girona. Fou enterrat a Canet el dotze d'octubre de 1812. I finalment, va morir i fou enterrada a Canet Apolonia Ramonell,

muller de l'Ajudant Major del Regiment de Còrdova, D. Rafael Osorio, el dia 26 de desembre de 1814.

Un cop rendida la ciutat de Girona, l'exèrcit francès assetjant, sota les ordres del General Verdier, es va llançar sobre la línia del Tordera. Després de trencar-la, va intentar ocupar la fortalesa d'Hostalrich, sense assolir-ho de moment.

No obstant, sobrepassant aquesta plaça forta, l'exèrcit es va llançar sobre les poblacions de l'actual Maresme. Els darrers dies de març de 1810 va ocupar les poblacions de Calella, Sant Pol, Canet de Mar, Arenys de Munt i Arenys de Mar.

La rendició de Girona i la seva ocupació permanent per la guarnició militar francesa van forçar el nomenament de la vila d'Arenys de Mar com a centre del Corregiment.

En no tenir guarnició militar francesa contínua, la Comissió del Corregiment va ordenar la decomissió, tant a la pròpia vila com a les properes de Canet, Arenys de Munt, Sant Pol i Calella, de forratges i queviures per a abastir les forces espanyoles del general Milans del Bosch.

Repetides vegades durant l'any 1811 es va procedir a la incautació de forratges i altres queviures, com carn de porc salat de Bonaventura Masvidal, àlies Golba, a la vila de Canet, a profit de les forces del general Milans del Bosch.

El dia 8 de desembre les forces del general Sarsfield van acampar a la vila de Canet i el dia 10 les tropes espanyoles del Baró d'Eroles fan lliurar subministres a totes les poblacions des de Canet a la Tordera.

Amb tot això es van formar uns autèntics rigodons entre la Tordera i la vila d'Arenys de Mar, entre les tropes franceses per una banda i les espanyoles per l'altra. Les poblacions en resultaven tan espremudes que la gana les senyorejava a totes elles.

El gener de 1812, per Decret Imperial de Napoleó, Catalunya va ser separada d'Espanya i incorporada a l'Imperi francès.

Estampa del setge de Girona

El març de 1812 es va exigir al rector de Canet el lliurament de diners destinats als hospitals, rebent comprovant per a justificar-ne els comptes.

Els generals Lamarque i Feijóo van sortir de la vila d'Arenys de Mar acompanyats d'escorta i es van dirigir a dinar a Canet. Ho feren a casa del Sr. Joan Llauger, al carrer de l'Església.

El mes de maig les tropes del general Milans del Bosch van entrar per sorpresa a les viles de Canet i Sant Pol a la recerca dels desertors dels combats del passat dia 18. Van fer presoners familiars dels desertors que no van ser trobats.

Al juliol es va combatre a les vores de Canet, on les tropes del general Milans del Bosch van fer presoners un sergent francès i un soldat dels voluntaris francesos. (*)

Amb motiu d'arranjar un important comboi per a socórrer Cardona, es va organitzar a Arenys de Mar una columna. A més de mobilitzar 30

paisans armats, es van rebre 7 mules de Canet, una d'elles de Joan Masvidal i Travessa, àlies Golba, i 3 de Calella. A la nit, concentrats els carros d'Arenys de Mar, Arenys de Munt, Canet, Sant Pol i Calella, va sortir la columna en direcció a la fortalesa de Cardona. Aquestes accions són prova constant de l'activitat guerrillera que fins al final de l'ocupació francesa del nostre país es va anar repetint. Les dues parts en guerra imposaven tributs en homes i espècies constants a totes les poblacions de la comarca, empobrint-la i oposant-la els uns als altres. Arribat el març de l'any 1814 les tropes franceses van abandonar les terres espanyoles, retornant a Espanya el nou rei Fernando VII, que ho féu per Catalunya i per la població de Bàscara, amb el riu Fluvià absolutament desbordat, forçant l'espera reial fins que baixés el seu cabal, per seguir el seu viatge cap a la capital espanyola. El pas reial

de la Tordera es va efectuar en una barca, ja que també baixava desbordada. L'exrei Carles IV no va tornar mai més a Espanya, morint exiliat a Roma l'any 1819.

Antoni Cruanyes Becana

NOTES

Durant el temps que va durar la guerra del Francès, l'Hospital de Canet feia les funcions d'hospital militar, ja que, a més de soldats morts per ferides de guerra, hi trobem l'anotació d'una dona, esposa d'un alt comandament, que ho confirma.

Els «miquelets» eren forces catalanes armades de voluntaris en lluita contra els invasors.

Disposaven de reglamentació reconeguda pel mateix govern d'Espanya. No era així pels enemics francesos, per a qui els «miquelets» eren considerats com a bandits i fora de les lleis de guerra.

Les referències als fets ocorreguts als pobles del Maresme durant l'ocupació francesa són extretes, en bona part, del llibre del sr J.M.Pons que porta per nom «Diari d'uns anys de guerra. 1810 - 1814».

La milícia d'Els «Miquelets»

Es donava el nom de «miquelet» al membre d'una milícia especial, de caràcter voluntari, reclutat per les Diputacions o Junes de Guerra, per tal d'efectuar accions especials o reforçar les tropes regulars.

El primer cos de «miquelets», nom popular del que fou el seu primer cap, Miquelot de Prats, fou fundat amb el nom de «Companyia d'Almogàvers» per Francesc de Cabanyes l'any 1640 durant la Guerra dels Segadors.

Lluitaren contra les tropes castellanes de Felip IV a Tortosa i Cambrils. Prengueren la vila de Constantí, on alliberaren 300 presoners catalans i defensaren Montblanch i Barcelona.

El nom de «miquelet» esdevingué popular i el 1689 se'n crearen noves companyies per lluitar contra els francesos invasors. Amb la Pau de Rijswich foren dissolts, tot i que el 1705 foren novament organitzats pel rei-arxiduc Carles III, fins que amb la presa de Barcelona el 14 de setembre de 1714 foren novament dissolts.

Durant el règim borbònic, a la Guerra Gran, les autoritats catalanes, reunides a Girona, acordaren crear nous cossos de «miquelets», formats

per 20.000 voluntaris. Aquesta iniciativa va suscitar gran entusiasme popular, que relacionava aquesta tropa amb els llegendaris almogàvers. La seva participació en la Guerra del francès, coneguda a la resta d'Espanya com a «Guerra de la independència», fou de gran importància, distingint-se en nombroses accions i molt principalment en la defensa de Girona. Finalment, segons ens deixa escrit el portuguès Manuel de Melo o bé per mitjà dels dibuixos del gran gravador Raffet, podem veure i llegir que «els miquelets són homes de duríssim natural, les seves paraules són poques i breus, en les injúries mostren gran sentiment i per això són inclinats a la venjança. Son grans aimants del seu honor i de la seva paraula i entre les altres nacions d'Espanya estimen per sobre de tot la seva llibertat i la seva terra».

Antoni Cruanyes Becana